

Фонд
Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва

Україна у фокусі

Щотижневий
інформаційно-аналітичний
бюлетень

Січень 16-22 2017

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ США: СИГНАЛИ ДЛЯ УКРАЇНИ

ЗМІСТ

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ США: СИГНАЛИ ДЛЯ УКРАЇНИ	3
ПЕРЕКИДАННЯ М'ЯЧА ВІД НАЗК ДО МІН'ЮСТУ ЗРИВАЄ ПЕРЕВІРКУ ЕЛЕКТРОННИХ ДЕКЛАРАЦІЙ	5

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ США: СИГНАЛИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Марія Золкіна

Політичний аналітик фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

Інавгурація нового Президента Сполучених Штатів Дональда Трампа, що відбулася 20 січня, хоча і не зробила цілком зрозумілою доктрину і плани нової адміністрації, втім внесла ясність у те, якою буде політика 45-го президента і що саме стане для нього пріоритетним. Ключові напрями роботи адміністрації Трампа, оприлюднені після цього, також додають більшого розуміння, чого ж саме варто очікувати від Америки на чолі з новим президентом. Фактично поміж рядків, але все-таки можна прочитати й певні сигнали для України, для якої двосторонні відносини зі Штатами, а тим паче – з новою командою у Білому Домі, більш ніж важливі.

Отже, по-перше, нова політична ера в історії Сполучених Штатів – це радше акцент та зосередженість на внутрішній політиці і внутрішній ситуації в самих Штатах, аніж міжнародна «присутність» США як глобальної супердержави. Чистого ізоляціонізму від адміністрації Трампа чекати не варто, але і традиційної для останніх десятиліть глибокої залученості Штатів у міжнародні справи – теж. Очевидно, відбуватиметься згортання багатьох напрямків політики США як глобального актора або ж зміна підходу до участі у наявних альянсах і процесах міжнародної кооперації. Це стосуватиметься і трансатлантичної інтеграції, і транс тихоокеанського партнерства, і кооперації в рамках NAFTA. Для України в цьому сенсі основне – це запланований перегляд відносин між США та Європейським Союзом, а також НАТО. Налаштованості на досягнення солідарності та єдності між Об'єднаною Європою та США в принципових для України питаннях – як то санкції відносно Росії – у нової американської адміністрації, зважаючи на все, не буде. А у разі, якщо ця єдність буде для Трампа і його команди становити незначний інтерес, то це автоматично зіграє на руку лояльним до Росії силам в ЄС, які і без того все голосніше заявляють про необхідність пом'якшення санкцій і повернення до business as usual. Перегляд відносин з НАТО, незважаючи на гучні заяви Трампа під час виборчої кампанії, не буде таким відчутним і серйозним, але всім членам Альянсу вже сьогодні варто взяти до уваги: надвідданості ідеї спільної безпеки у євроатлантичному просторі від нового очільника Білого Дому чекати не варто. Зміцнення НАТО як актора міжнародної політики у пріоритетах нової адміністрації не буде. Звичайно, більший фокус на внутрішній політиці не означатиме, що вона нівелює значущість зовнішньополітичної лінії взагалі, але внутрішні фактори багато в чому визначатимуть вагомість тих чи інших тем з міжнародної площини. Економіка, міграційна політика і соціальна політика – це ті теми, які видаються новому Президенту такими, які можна «відчути» і до яких можна «торкнутися» кожному американцю. На цьому він обіцяє будувати свою політику всередині держави. І це справді не ізоляціонізм відносно міжнародних тем, але поринати Штати за Дональда Трампа,

очевидно, будуть лише у ті сфери та проблеми міжнародної політики, які даватимуть конкретні переваги для політики внутрішньої. Або, як мінімум, не призводитимуть до істотних витрат – причому найрізноманітніших: як фінансових та економічних, так і безпекових та політичних. І саме це буде винятковою рисою нової адміністрації, що якісно відрізнятиме її від багатьох і демократичних, і республіканських попередніх: Америка Дональда Трампа не повинна за замовчуванням бути флагманом світових процесів, намагатися бути «присутньою» у вирішенні всіх можливих проблем – від економічних до розбудови демократії. Натомість Америка Трампа має зосередитися на тому, що вигідно їй тут і зараз: тобто, скоріше за все, підхід нової адміністрації – це орієнтація на тактичні рішення, тактичні союзи, а не на вибудовування довгострокових стратегій і схем.

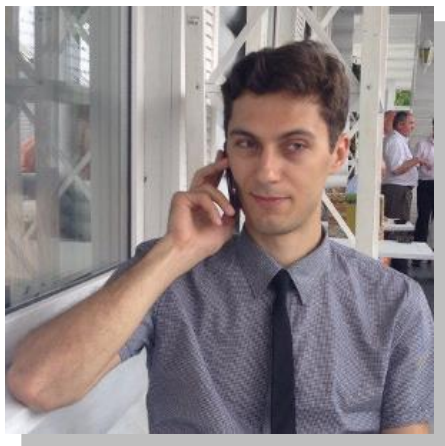
Другий важливий сигнал, який має бути почутий в Україні, є логічним продовженням вищевикладеного. Безумовної підтримки від нової адміністрації Україні очікувати не доведеться. Зробити з України успішну демократію не буде апріорі ані інтересом, ані завданням як самого Трампа, так і його найближчих соратників. На практиці це означає, що Україні доведеться боротися і доводити доцільність нових «порцій» підтримки нашої держави: як в рамках двосторонніх відносин з США, так і в рамках тих міжнародних інституцій, де голос Штатів дуже потужний – зокрема, це стосується Міжнародного валютного фонду та НАТО. Тиснути на офіційний Київ з метою примусити проводити реформи нова адміністрація не стане: це просто не вкладається в її бачення ролі відносин з Україною для Штатів. Це означатиме більші складності з отриманням фінансових коштів, але і меншу увагу до того, що відбуватиметься всередині країни. Відтак, де-факто один з міжнародних аудиторів реформ в Україні, очевидно, знімає з себе ці повноваження, а це може обернутися певним відкатом, особливо у сфері боротьби з корупцією, а також реформою судової і правоохоронної системи. Ці сфери перебували під особливим «наглядом» адміністрації Обама.

По-третє, чи не найбільше українську спільноту цікавить можлива відлига у відносинах США та Росії. Саме цього – великої домовленості про Україну і ціною інтересів України – чи не найбільше остерігаються в нашому суспільстві. Втім, не все у цьому аспекті однозначно. З одного боку, налаштованість на тактичну домовленість може мати місце – як мінімум тому, що Штати можуть більше уваги приділяти конкуренції з Китаєм, а не з Росією на міжнародній арені. З іншого боку, інтерес до подібної «великої угоди» не такий вже й очевидний, а сама вона – не така вже й реальна. Є спротив в лавах самої Республіканської партії, є спротив істотної частини американського суспільства, врешті-решт – домовленість з Росією обов'язково означала би бодай якісь, але поступки Штатів відносно їхньої нинішньої позиції щодо Москви. А це вже зовсім не вкладається в логіку супердержави, яка нехай і не прагне нових міжнародних перемог будь-що, але все-таки наявними потужностями і впливом у відносинах з Росією навряд чи готова буде поступитися.

Втім, у розрізі українського питання важливо інше: жодна велика домовленість не буде реальною, якщо на це не погодиться сам Київ. Домовитися Москва і Вашингтон можуть про будь-що, але це обов'язково вимагатиме згоди від України піти на ці кроки, прийняти нову реальність. Не йти на прогашні компроміси завжди залишатиметься опцією для офіційного Києва, якщо запропоновані нові правила гри будуть для нього неприйнятними. А ці нові правила можуть бути тільки такими: неприйнятними і такими, що зафіксують втрату

територіальної цілісності й, можливо, легалізацію статусу-кво на Донбасі. Звичайно, сильна держава з ефективними інституціями «боялася» б таких пропозицій менше, але навіть зараз у Києва завжди буде вибір: приставати на подібні умови або опиратися на внутрішні сили і відмовлятися брати участь у реалізації потенційної “big deal”.

ПЕРЕКИДАННЯ М'ЯЧА ВІД НАЗК ДО МІН'ЮСТУ ЗРИВАЄ ПЕРЕВІРКУ ЕЛЕКТРОННИХ ДЕКЛАРАЦІЙ

Олексій Сидорчук

Політичний аналітик фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

19 січня в Міністерстві юстиції (Мін'юсті) заявили, що Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) вкотре проігнорувало його зауваження щодо порядків перевірки електронних декларацій посадовців і політичних діячів. У зв'язку з цим Мін'юст відмовився реєструвати розроблені НАЗК документи, без чого НАЗК не може почати перевірку е-декларацій.

Одразу кілька факторів вказують на те, що удаваний конфлікт між Мін'юстом і НАЗК насправді може бути злагодженою грою, з тим аби максимально відтермінувати початок перевірки декларацій. По-перше, Мін'юст вже не вперше відхиляє порядки, розроблені НАЗК – вперше це сталося наприкінці листопада минулого року. Зважаючи на вкрай високий суспільний резонанс цієї теми, за цей час Мін'юст і НАЗК могли узгодити всі спірні моменти та напрацювати документ, який влаштував би обидві сторони. Натомість публічне обговорення цих порядків, організоване НАЗК 10 січня, чомусь відбулось без участі Мін'юсту, що дало підстави обом органам продовжити взаємні закиди.

По-друге, і НАЗК, і Мін'юст не демонструють бажання розробити якісні механізми перевірок. НАЗК вкотре не прислухався до багатьох зауважень від інших державних органів і неурядових експертів, передбачивши надто ліберальні строки перевірки декларацій і не визначивши чітких пріоритетів вибору суб'єктів перевірок. Однак і зауваження Мін'юсту не завжди можна назвати виправданими. Деякі з них – як то критика вживання терміну «спосіб життя» замість «рівень життя» – виглядають радше спробами штучно затягнути процес. Неконструктивна позиція обох органів влади, скоріше за все, відображає загальне небажання представників політичних еліт – і провладних, і опозиційних – дозволити перевіряти власні доходи, витрати і статки.

У ситуації, що склалася, варіанти подальшого розвитку подій не надто обнадійливі. Цілком вірогідно, що Мін'юст і НАЗК і надалі перекидатимуть м'яч одне одному, відсуваючи початок перевірки е-декларацій. З іншого боку, існує загроза й того, що зрештою механізми перевірки буде схвалено в невдалій редакції лише заради того, щоб задовольнити суспільний запит на продовження антикорупційних зусиль у сфері електронного декларування. За таких умов представники громадського сектору та міжнародні партнери України можуть стати єдиними акторами, здатними посприяти початку якісних і своєчасних перевірок електронних декларацій.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна
Олексій Гарань
Марія Золкіна
Руслан Кермач
Олексій Сидорчук
Андрій Сухарина

Редактор випуску: Ірина Філіпчук